

With financial support from the European Union

RS

Magda Matysiak
Piotr Ostrowski
Dominik Owczarek

SINDIKATI U DRUŠTVENOJ PERCEPCIJI

IZVEŠTAJ O ISTRAŽIVANJU PUTEM UPITNIKA U ŠEST DRŽAVA

Future of workplace relations:
Opportunities and challenges for
trade unions in Europe

Future of workplace relations:
Opportunities and challenges for
trade unions in Europe

UVOD

Šta ljudi misle o sindikatima? Da li smatraju da su potrebni ili da je njihovo vreme davno prošlo? Da li to što rade ima smisla, vidljivo je i prihvata se? Kako trebaju postajati više atraktivni prema svojim članovima i potencijalnim članovima? Na šta treba da obrat pažnju pri stvaranju kampanje koja je namenjena jačanju svog potencijala (capacity building). Ova i slična pitanja si stalno postavljaju lideri sindikata u celom svetu. Očito je: sindikati žele biti efikasni, žele biti vidljivi i žele da imaju društvenu potporu. Da bi efikasno planirali svoja delovanja i razumno alocirali svoje ograničene finansijske, organizacione i ljudske resurse, trebaju da znaju više o sebi. To je bio cilj projekta „Future od workplace relations: opportunities and challenges for trade unions in Europe“ koji je realizovan od strane OPZZ – najveće konfederacije sindikata u Poljskoj i Varšavskog univerziteta u partnerstvu sa Institutom za društvena pitanja (Poljska) i sindikatima LPSK (Litvanija), CSIT (Španija), GFTU (Velika Britanija), Cartel-Alfa (Rumunija) i CATUS (Srbija).

Za potrebe projekta realizovano je istraživanje putem upitnika na reprezentativnom uzorku u Poljsko, Litvaniji, Rumuniji, Srbiji, Španiji i Velikoj Britaniji. Istraživanje koje je sprovedla profesionalna i iskusna agencija za istraživanje tržišta i mnjenja iz Poljske je realizovano pomoću metode kompjutorskog intervjua uz pomoć web sajta (CAWI). Upitnik su pripremili eksperti iz Instituta za sociologiju Varšavskog univerziteta nakon prethodne diskusije i konsultacija sa predstavnicima sindikata koji učestvuju u realizaciji projekta. Isti upitnik uz to da se sačuva specifikum svake države je pripremljen na poljskom, litvanskom, rumunskom, srpskom, španskom i engleskom jeziku. Istraživanje je sprovedeno u decembru 2018. godine istovremeno u svim državama.

Dajemo vam izveštaj koji se odnosi na izabrana pitanja koja – u toku analize prikupljenog istraživačkog materijala – samo smatrali interesantnim i posebno vrednim prezentacije. Ovaj se izveštaj sastoji od tri dela. U prvom kojem je autor Dominik Owczarek iz poljske fondacije Institut za društvena pitanja predstavljamo profil sindikalista u pojedinim državama i njegove društveno-demografske osobine. Dominik Owczarek predstavlja takođe veze između sindikalne delatnosti i građanske delatnosti. Drugi deo koji je izradio Piotr Ostrowski, potpredsednik OPZZ i predavači sa Instituta za sociologiju Varšavskog univerziteta govori o tome kako sindikate gledaju mladi ljudi (od 18 do 34 godine). Treći deo od Magde Matysiak, doktorantice Instituta za sociologiju Varšavskog univerziteta se odnosi na društvena očekivanja koja se odnose na sindikate i za to vezane preporuke za sindikate. Autori zahvaljuju takođe Justini Zielonskoj, doktorantici Instituta za sociologiju Varšavskog univerziteta za njen ulog u izradu konačne verzije upitnika.

Nadamo se da će prezentirani rezultati da izazovu diskusiju u okviru istraživanih sindikata i pomoći će u boljem planiranju strategije za budućnosti, za dobro sindikalista, radnika i demokratskog društva.

*Dominik Owczarek
Institut za društvena pitanja, Poljska*

PROFIL ČLANA SINDIKATA U ŠPANIJI, LITVANIJI, POLJSKOJ, RUMUNIJI, SRBIJI, VELIKOJ BRITANIJI

Polazna tačka za karakteristiku sindikalnog pokreta u Španiji, Litvaniji, Poljskoj, Rumuniji, Srbiji i Velikoj Britaniji je stvaranje društveno-demografskih profila članova sindikata u pojedinim državama u kojima je realizovano istraživanje. To će da omogući bolje shvatanje daljnjih rezultata zahvaljujući naglašavanju specifikuma opisivanih grupa i takođe razlika među njima. Detaljni podaci koji se odnose na profile se nalaze u Aneksu.

Istraživanje realizovano u Španiji je pokazalo da oko 15% ispitanika su bili članovi sindikata (Graf 1.). Među njima je bilo nešto više muškaraca (18%) nego žena (13%). Relativno sličan nivo članstva je bio karakterističan za središnje starosne grupe (14-23%) isključujući najmlađe i najstarije radnika (10-11%) u kojima su postoci bili najniži. U gradovima do 100 hiljada stanovnika je postotak članova sindikata bio iznad proseka, a u velikim gradovima iznad 500 hiljada stanovnika je bio na prosečnom nivou. Više članova je takođe zabeleženo među licima sa visokim obrazovanjem (20%). Najveći postotak članstva u sindikatima je zabeležen u sledećim društveno-profesionalnim grupama: kvalifikovani radnici (30%), srednji tehnički personal (24%) i rukovodstvo i stručnjaci (22%). Tačno 1/3 zaposlenih u javnim ustanovama su članovi sindikata i to je postotak veći nego u privatnom sektoru (13-25%). Viši nivo sindikalizacije ćemo da nađemo takođe u srednjim (31%) i velikim (30%) preduzećima. Najviši postotak članstva u sindikatima je u grupi ljudi koji deklarišu najviše prihode po licu u porodici – iznad 1200 EUR (22%), ali takođe u grupi koja deklariše srednja primanja u porodici 500-799 EUR (18%).

Graf 1. Članstvo u sindikatima u Španiji, Litvaniji, Poljskoj, Rumuniji, Srbiji, Velikoj Britaniji (z %)

Španija	Litvanija	Poljska	Rumunija	Srbija	Velika Britanija
15,20%	6,70%	11,20%	13,80%	15,50%	20,70%

Izvor: Sopstvena izrada. Istraživanja u okviru projekta „Future od workplace relations: opportunities and challenges for trade unions in Europe”, 2018.

Litvanija ima najniži nivo sindikalizacije u istraživanim državama (Graf 1) i čini 7%. Po statistici češće su članovi sindikata muškarci (10%) nego žene (4%). Nizak postotak članstva izgleda slično u svim starosnim grupama, malo je viši u grupi 45-54 (11%) i najniži među najmlađima i najstarijima radnicima. Najveći procenat članova možemo da nađemo u srednjim gradovima 20-100 hiljada stanovnika (13%) u ostalim mestima je sličan (4-7%). Nivo obrazovanja ne diferencira članova u sindikatima. Najveći postotak članstva u sindikatima je zabeležen u sledećim društveno-profesionalnim grupama: rukovodstvo, stručnjaci (12%), srednji tehnički personal (10%), lica koja rade na sopstveni račun (10%), nekvalifikovani radnici (10%). Slično kao i u drugim državama najveća sindikalizacija je u javnim institucijama (13%) nego u privatnom sektoru i među radnicima u najvećim preduzećima koja zapošljavaju više od 250 radnika (14%). Slično kao i u Španiji najviši postotak sindikalizacije je među osobama koje imaju najviša (>450 EUR: 9%) i prosečna primanja (350-399 EUR: 9%).

Poljska je karakteristična po niskom nivou članstva u sindikatima. U istraživanju je taj procenat bio 11% (Graf 1.) i pokriva se sa rezultatima nacionalnih istraživanja 11%. U istoj meri u sindikatu ima isti broj žena (10%) i muškaraca (11%). Slično kao i u većini ostalih država nivo sindikalizacije je najviši u srednjim godinama (15-16%) i niži među najmlađima i najstarijima radnicima (7-10%). Isto kao i u Španiji i Srbiji viši procenat članova sindikata ćemo da nađemo u malim gradovima do 20 hiljada stanovnika (22%) i u srednjim (12%) i velikim gradovima (11%) je prosečan. U svim državama u kojima je sprovedeno istraživanje – isto tako u Poljskoj – najveća sindikalizacija se odnosi na lica sa višim obrazovanjem (18%). Najviši procenat sindikalizacije je zabeležen među: rukovodstvo, stručnjaci (26%), srednji tehnički personal (18%), kvalifikovani radnici (18%). Svaki četvrti zaposlenik javnih institucija u državi je član sindikata, slično kao i svaki četvrti zaposlenik velikog preduzeća (iznad 250 radnika). Članovi sindikata najčešće deklarišu prihode po glavi u porodici u najvišem okviru (iznad 2 hiljade PLN) – čak 16%.

U Rumuniji je sindikalizacija na malo višem nivou nego u Litvaniji i Poljskoj – 14% (Graf 1). Značajno više muškaraca su bili članovi sindikata (18%) u upoređenju sa ženama (10%). Opšta paradigma najveće sindikalizacije među licima iz srednjih starosnih grupa (15-24%) i niska u najmlađim i najstarijim grupama radnika (2-3%) se odnosi takođe na ovu državu. Veći procenat članova sindikata ćemo da nađemo u srednjim gradovima od 20 do 500 hiljada stanovnika (19-20%) i među licima sa visokim obrazovanjem (23%). Najviši

procenat sindikalizacije je zabeležen među: rukovodstvo, stručnjaci (26%), upravno-uredski personal (24%), kvalifikovani radnici (22%), srednji tehnički personal (21%). U sindikate je učlanjeno više od 1/3 zaposlenih u javnom sektoru (37%) i čak 41% zaposlenih u velikim preduzećima više od 250 radnika. Članovi sindikata češće deklarišu prihode po glavi u porodici u prosečnim okvirima: 650-999 RON: 19,4%, 1000-1399 RON: 21,9%.

U Srbiji sindikalizacija ostaje na višem nivou nego prosek u upoređenju sa ostalim istraživanim državama i bila je 16%. Nisu zabeležene bitne statističke razlike u nivou članstva među ženama (15%) i muškarcima (17%) – slično kao i u Poljskoj. Procenati sindikalizacije u srednjim starosnim grupama su značajno viši (18-25%) nego u grupama najstarijih i najmlađih (7-11%). Članstvo najčešće deklarišu stanovnici malih gradova do 20 hiljada stanovnika (27%), u srednjim (14-17%) i velikim (13%) je nivo sličan kao prosek u državi. Slično kao i u drugim državama – sindikalizaciji više doprinosi visoko obrazovanje (19%), zapošljavanje u javnom sektoru (41%) i u veliki preduzećima (47%). Generalno u Srbiji može da se vidi sledeća tendencija – što je veće preduzeće, to je veća sindikalizacija. Najveći postotak članstva u sindikatima je zabeležen u sledećim društveno-profesionalnim grupama: upravno-uredski personal (43%), srednji tehnički personal (25%), kvalifikovani radnici (23%) i radnici u uslugama (23%). Pored toga u Srbiji sindikalizacija raste zajedno sa visinom prihoda u porodici – najviši procenat je u grupi koja zarađuje najviše (23%).

Najviši nivo sindikalizacije je zabeležen u Velikoj Britaniji – 21%. Može da se primeti veće angažovanje muškaraca (25%) u sindikalnim strukturama nego žena (17%). Međutim to ne može da se kaže o starosnim grupama u kojima – sem najstarije (6%) – procenat lica koja deklarišu članstvo u sindikatu je slična i varira od 24% do 29%. Veća sindikalizacija može da se primeti u srednje velikim gradovima od 20 do 500 hiljada stanovnika (21-28%) i u velikim gradovima sa više od 500 hiljada stanovnika i blizu je proseku u državi (19%). Visoko obrazovanje (26%), zaposlenje u javnom sektoru (43%) su snažni prediktori sindikalizacije u Velikoj Britaniji. Najveći procenat članstva u sindikatima ćemo takođe da nađemo u srednjim preduzećima (100-250 radnika) – 44% i u ostalim preduzećima – sem samozaposlenih – procenat varira od 25% do 29%). Najviši procenat sindikalizacije je zabeležen među: radnici usluga (49%), srednji tehnički personal (35%), rukovodstvo i stručnjaci (32%). Viši nivo sindikalizacije može da se primeti kod lica koja deklarišu prihode u porodici na prosečnom i visokom nivou (1000-1399 GBP: 28,2%; 1400-1999 GBP: 23,5% više od 2000: 24,2%). Među osobama sa najmanjim prihodima je sindikalizacija niža (4%).

Zaključujući sindikalista u državama u kojima je sprovedeno istraživanje je muškarac (sem Poljske i Srbije) u godinama oko 25-54 godina sa visokim obrazovanjem koji radi u javnom sektoru, češće u velikom preduzeću, kao stručnjak, srednji tehnički personal ili kao upravno-uredski personal u srednjem gradu sa visokim ili minimalno prosečnim primanjima po glavi u porodici.

Sindikalista je aktivan građanin

Rezultati istraživanja sprovedenih u Španiji, Litvaniji, Poljsko, Rumuniji, Srbiji i Velikoj Britaniji pokazuju poznatu sociolozima tvrdnju koja kaže da aktivnost u sindikatima je jedna od formi građanske aktivnosti u demokratskom društvu koje obezbeđuje građanske slobode i sami sindikati su jedan os subjekata građanskog društva. Jednostavno rečeno – sindikalista je jednostavno aktivni građanin. Mehanizam koji stoji iza te tvrdnje je takav da onaj ko je društveno aktivan je sposoban da deluje u mnogim oblastima napr. Č član je nevladinih organizacija, delujući u korist lokalne zajednice, uključujući se u društvene pokrete, proteste, iniciranje peticija i takođe u sindikalnu delatnost u svom preduzeću češće nego onaj ko nije društveno aktivan. Dakle društvena aktivnost je određena sposobnost jedinca koji se javlja u mnogim oblastima.. U istraživanjima smo takođe pokazali da aktivnost u vezi sa sindikatom se širi na direktnu okolinu takvih lica uzrokujući da oni koji imaju među bliskima ili poznanicima člana sindikata su više skloni da pokazuju aktivnost nego lica koja nemaju u svom okruženju sindikaliste. Ova zanimljiva konstatacija jača tvrdnju o tome da su sindikalisti aktivni građani i dodatno aktivizuju svoje okruženje na građansku i društvenu delatnost.

Hipoteza o građanskoj aktivnosti članova sindikata je verifikovana proverom pojavljivanja se statistički važne veze među odgovorima na pitanje za članstvo u sindikatu sada ili u prošlosti i različitim pojavama građanske aktivnosti:

- *Formalna građanska aktivnost:* članstvo u organizaciji, udruženju, političkoj partiji, pokretu ili fondaciji,
- *Dobrovoljna i neprofitna aktivnost za lokalnu zajednicu:* sredine, crkve, naselja, sel, o grad ili za ljude kojima to treba,
- *Delatnost za sindikat:* putem učestvovanja u prosvedima, štrajku, pisanje ili potpisivanje pisama potpore, prosindikalna delatnost na društvenim mrežama (napr. Facebook).

Ali hipoteza o građanskoj aktivnosti članova sindikata u njihovom direktnom okruženju je provedena tako da je gledana statistička veza među odgovorima na pitanje za to da li je član sindikata neko iz kruga njihovih bliskih ili poznanika i gore navedenim pojavama građanske aktivnosti. Ta je analiza sprovedena ne samo za celu populaciju o određenoj državi, ali takođe gledajući lica koja sama nisu članovi sindikata.

Tabela 1. Aktivnost u sindikatu zavisno na aktualnom članstvu u sindikatu (u %)

	Španija	Litvanija	Poljska	Rumunija	Srbija	Velika Britanija
Formalna građanska aktivnost (članstvo u organizaciji, udruženju, političkoj partiji, pokretu ili fondaciji)						
Članovi sindikata	37,7%	37%	26,7%	14,5% *	22,6% *	29%
Osobe koje nisu članovi sindikata	16,2%	16,2%	10,4%	12,5% *	23,7% *	13,5%
Dobrovoljan i besplatno rad za svoju sredinu, crkvu, naselje, selo grad ili za ljude kojima to treba						
Članovi sindikata	45,9%	63%	51,1%	47,3%	51,6%	47,3%
Osobe koje nisu članovi sindikata	29,7%	41,5%	29,8%	34,2%	39,9%	24,4%
Delatnost za sindikat						
Članovi sindikata	70,5%	70,4%	73,3%	80%	64,5%	64,5%
Osobe koje nisu članovi sindikata	41,2%	36,7%	31,5%	40%	40,8%	27,2%

Izvor: Sopstvena izrada. Istraživanja u okviru projekta „Future od workplace relations: opportunities and challenges for trade unions in Europe”, 2018. – rezultat nije statistički bitan

Statistička istraživanja su pokazala pojavu bitne veze između članstva u sindikatu sada (Tabela 1.) ili u prošlosti (Tabela 2.) i društvenom aktivnosti (formalnom za lokalnu zajednicu, za sindikat) u svakoj od istraživanih država. Ude aktivnih lica je u pravilu bio niži u odnosu na formalnu aktivnost, prosečan u slučaju delatnosti za lokalnu zajednicu i najviši – što –e razumljivo – za sindikate. U slučaju skoro svake države osobe koje su članovi sindikata su bile društveno aktivnije nego osobe koje nisu bile članovi sindikata. Izuzetak su bile Srbija i Rumunija u kojima nisu zabeležene bitne razlike među osobama koje jesu i nisu članovi sindikata u odnosu na formalnu društvenu aktivnost. Međutim u ostale dve dimenzije (aktivnost u lokalnoj zajednici i delatnost za sindikat) takva je veza bila slično kao u ostalim državama.

Snaga zavistnosti između deklaracije članstva u sindikatu u prošlosti i društvenom aktivnosti je malo manja u upoređenju sa aktualnim članovima sindikata u istraživanim državama (Tabela 2.). Doduše stalno u Poljskoj i Rumuniji je ta zavisnost vidljiva i primećuje se u odnosu na sve tri istraživane forme građanske aktivnosti. Međutim u slučaju ostale četiri države ta zavisnost se ne pojavljuje uvek. U slučaju Litvanije nema razlika u nivou formalne građanske aktivnosti između osoba koje deklarišu i ne deklarišu članstvo u sindikatu u prošlosti a u slučaju Španije nema razlika u nivou aktivnosti za lokalnu zajednicu među te dve grupe. U Srbiji i Velikoj Britaniji nema razlika šta se tiče obe te forme aktivnosti. U svim državama je bitna razlika u nivou angažovanja u sindikalne aktivnosti, pa treba da se smatra očitim pitanjem u tom kontekstu.

Rezultat analize jača samo glavnu tvrdnju: osobe koje iz nekog razloga nisu više aktivni sindikalisti postaju istovremeno manje aktivne takođe u drugim oblastima funkcionisanja građanskog društva. Nadalje su malo više aktivne nego osobe koje nikada nisu bile članovi sindikata. U Poljskoj i Rumuniji članstvo u sindikatu u prošlosti se čini na trajniji način menja pristup u građanskom smeru nego u drugim državama.

Tabela 2. Građanska aktivnost u vezi sa članstvom u sindikatu u prošlosti (u %)

	Španija	Litvanija	Poljska	Rumunija	Srbija	Velika Britanija
Formalna građanska aktivnost (članstvo u organizaciji, udruženju, političkoj partiji, pokretu ili fondaciji)						
Članovi sindikata	24,7%	18,5% *	16,2%	17,2%	23,9% *	17,1% *
Osobe koje nisu članovi sindikata	13,5%	14,9% *	7,8%	8,8%	23,5% *	11,7% *
Dobrovoljan i besplatno rad za svoju sredinu, crkvu, naselje, selo grad ili za ljude kojima to treba						
Članovi sindikata	30,9% *	48,9%	39,6%	40,4%	40,2% *	27,4% *
Osobe koje nisu članovi sindikata	29,3% *	37,3%	25,3%	29,4%	39,8% *	23% *
Delatnost za sindikat						
Članovi sindikata	61,7%	45,9%	56,8%	53,6%	57,3%	43,6%
Osobe koje nisu članovi sindikata	34,7%	31,5%	20%	29,4%	32,1%	19,2%

Izvor: Sopstvena izrada. Istraživanja u okviru projekta „Future od workplace relations: opportunities and challenges for trade unions in Europe”, 2018. – rezultat nije statistički bitan

U analiziranim državama osobe koje imaju u svom okruženju člana sindikata (bliska osoba ili poznanik) su više društveno aktivne nego osobe koje sindikaliste nemaju u svom okruženju (Tabela 3.). Ova tvrdnja je statistički istinita jednako kada u obzir uzimamo celu populaciju u određanoj državi, jako i u trenutku kada izdvojimo samo te osobe koje same nisu članovi sindikata. Samo u Srbiji nema takve veze u odnosu na formalnu društvenu aktivnost. U toj državi takođe nema bitne statističke razlike u nivou delatnosti za lokalnu zajednicu među osobama koje u svom okruženju imaju sindikalista i osobama koje nemaju sindikaliste u svom okruženju, u grupi ljudi koji sami nisu članovi sindikata.

Tabela 3. Građanska aktivnost u vezi sa time da li u svom okruženju (bliski ili poznanici) članove sindikata (u %)

	Španija		Litvanija		Poljska		Rumunija		Srbija		Velika Britanija	
Formalna građanska aktivnost (članstvo u organizaciji, udruženju, političkoj partiji, pokretu ili fondaciji)												
Prisutnost članova sindikata u mom okruženju	Pop	NC	Pop	NC	Pop	NC	Pop	NC	Pop	NC	Pop	NC
	28,6 %	25 %	25,6 %	23,7 %	21,7 %	16 %	20,8 %	23,2 %	26 % *	26,5 % *	27,3 %	21 %
Nedostatak članova sindikata u mom okruženju	Pop	NC	Pop	NC	Pop	NC	Pop	NC	Pop	NC	Pop	NC
	9,2 %	6 %	12 %	11 %	6,9 %	6,6 %	8,9 %	8,7 %	22 % *	23,3 % *	10,9 %	11 %
Dobrovoljan i besplatno rad za svoju sredinu, crkvu, naselje, selo grad ili za ljude kojima to treba												
Prisutnost članova sindikata u mom okruženju	Pop	NC	Pop	NC	Pop	NC	Pop	NC	Pop	NC	Pop	NC
	42,9 %	41,4 %	55 %	54,4 %	49,1 %	44 %	48,5 %	45,3 %	49,3 %	46 % *	46,8 %	38,3 %
Nedostatak članova sindikata u mom okruženju	Pop	NC	Pop	NC	Pop	NC	Pop	NC	Pop	NC	Pop	NC
	21,1 %	18 %	33,6 %	33,1 %	24,5 %	24,5 %	31,7 %	30,4 %	35,3 %	36 % *	17,8 %	16,2 %
Delatnost za sindikat												
Prisutnost članova sindikata u mom okruženju	Pop	NC	Pop	NC	Pop	NC	Pop	NC	Pop	NC	Pop	NC
	61,2 %	57,2 %	53,5 %	49,1 %	57,5 %	48 %	66,9 %	56,8 %	55,3 %	49,6 %	52,5 %	37 %
Nedostatak članova sindikata u mom okruženju	Pop	NC	Pop	NC	Pop	NC	Pop	NC	Pop	NC	Pop	NC
	28,4 %	25 %	33,6 %	32,2 %	32,1 %	29,8 %	34,1 %	31,3 %	40 %	39,8 %	25,9 %	24 %

Izvor: Sopstvena izrada. Istraživanja u okviru projekta „Future od workplace relations: opportunities and challenges for trade unions in Europe”, 2018. – rezultat nije statistički bitan, Pop – rezultat za celu populaciju u državi, NC – rezultat za grupe osoba koje nisu članovi sindikata

Sledeća opšta veza koju možemo da primetimo u tom istraživanju je razlika u nivou građanske aktivnosti između cele populacije i osobama koje same nisu članovi sindikata. Vidljiva je u svakoj od istraživanih država u odnosu na skoro svaku istraživanu formu građanske aktivnosti.

Zaključujući, istraživanja su pokazala postojanje veze između članstva u sindikatu – aktualno ili u prošlosti – i drugim formama građanske aktivnosti u svim državama u kojima je vođeno istraživanje. Najveća veza je vidljiva u Poljskoj i takođe u Rumuniji (sem formalne građanske aktivnosti među aktualnim članovima sindikata). U određenoj meri izuzetak u toj grupi je Srbija gde članstvo u sindikatu najmanje diferencira nivo aktivnosti.

Pored toga poznavanje sindikalista utiče na veću građansku aktivnost. Ta se tvrdnja odnosi takođe na veću građansku aktivnost osoba koje same nisu članovi sindikata. Dakle može da se pretpostavi da u procesu stvaranja ili jačanja građanskog društva delovanje sindikalista na okruženje može da ima pozitivnu ulogu. Ova veza se odnosi na sve države u kojima je sprovedeno istraživanje iako u najmanjoj meri u Srbiji.

MLADI U SINDIKATIMA I O SINDIKATIMA

Sposobnost da se odgovori na demografske izazove je ključna za većinu savremenih društava i takođe za društvene organizacije. Sa dilemom sve starijih članova se takođe suočavaju sindikati. Sindikalne organizacije ne moraju da budu atraktivne za mlade ljude kao takve, ali sigurno mladima ne pomaže njihov položaj na tržištu rada u širem zastupanju u sindikatima. Pojava prekarijata (precaurious), rada koji nije siguran, ne daje da se planira dužu perspektivu i koji je slabo plaćen, može da blokira potencijalno povezivanje mladih ljudi sa organizacijama sindikata. Dodatno situaciju otežava velika mobilnost mladih ljudi i – često naglašavan od strane eksperata – njihov individualistički pristup. Podaci iz mnogih država pokazuju da u sindikatima ima malo mladih članova, sigurno je to manji procenat nego uopšte sindikalista. Verovatno možemo da smatramo da je to globalna pojava.

Sindikati vide taj problem. Njegov izraz je u mnogim državama strategija organizacije novih članova sindikata koja je usmerena na razne sektore (napr. mala privatna preduzeća) i/ili grupe, napr. ekonomskih migranata i baš takvih mladih ljudi. Ne postoji nikakav savršen model podsticanja mladih da se učlanjuju u sindikate i da se aktivišu u okviru njihovi struktura. Sindikati u različitim državama i u različitim sektorima nastoje da na različiti način ispune te izazove. To šta se čini da je zajedničko za većinu inicijativa koje preduzimaju sindikati po tom pitanju, bez obzira na državu porekla i sektor u kojem deluju, je stvaranje specijalnih odbora ili komiteta za mlade ljude. Njihov je cilj integracija mladih ljudi u okviru struktura sindikata, uključujući probleme mlade generacije u programe i delovanja sindikata, obuke i razvoj budućih lidera sindikata „pomlađivanje“ spoljne percepcije sindikata koji se po pravilu gledaju kao organizacije za stare ljude. Mnogo godina takve strukture deluju u većini konfederacija sindikata na nacionalnom nivou i u mnogim koji deluju na sektorskom nivou. Njihovi predstavnici udružuju u Komitetu mladih evropske konfederacije sindikata (Youth Committee of the European Trade Union Confederation), njegov cilj je razmena iskustava među mladim predstavnicima sindikata iz cele Evrope i vođenje kampanja na evropskom nivou za povećanje članstva mladih u sindikatima.

U okviru istraživanja smo se odlučili da proverimo kako u kontekstu pitanja iz upitnika „izgledaju“ mladi ljudi. Dakle hteli smo da upoznamo u kojoj meri su zastupljeni, kako gledaju sindikate. Ključno pitanje koje smo si postavili je: da li mlade osobe su veliki potencijal za sindikate? Da li vredi ulagati u razvoj gore navedenih struktura koje se namenjena za mlade ljude u sindikatima? Da li u sindikatima možemo da očekujemo prirodnu generacijsku „zamenu straže“ u budućnosti da li ih čeka demografska kriza?

Analiza članstva u sindikatima uz izdvajanje starosnih grupa (Tabela 4.) omogućuje da se formulišu određeni zaključci. Kao prvo nisu se potvrdile pesimističke informacije koje su vezane za krajnje nizak procenat sindikalizacije mladih ljudi. Doduše u starosnoj grupi 18-24 godine procenat osoba koje potvrđuju svoju sindikalnu pripadnost je niži nego za celu populaciju (izuzetak je tu Velika Britanija) u slučaju malo starijih ljudi u starosnoj grupi 25-34 godine, ovaj postotak je već viši od proseka (sem Srbije). Možda to proizlazi iz činjenice da osobe u godinama 25-34 su već završile etapu obrazovanja i sasvim su angažirane u posao. To potvrđuje analiza veze između pripadnosti u sindikate i obrazovanjem. U svim državama u kojima je sprovedeno istraživanje (sem Litvanije) sindikalizacija je najvažnija među osobama sa višim obrazovanjem. Malo starijim ljudima pri donošenju odluka o eventualnom članstvu u sindikatu pomaže možda jača u tim godinama pozicija na tržištu rada.

Tabela 4. Nivo sindikalizacije u grupama mladih ljudi

Da li ste član / članica sindikata? Odgovor „da“						
Dob	Litvanija	Poljska	Rumunija	Srbija	Španija	Velika Britanija
18-24	2,0%	10,3%	2,3%	6,7%	10,7%	24,2%
25-34	7,1%	14,8%	14,9%	10,7%	22,7%	29,1%
Ukupno	6,7%	11,2%	13,8%	15,5%	15,2%	20,7%

Izvor: Sopstvena izrada. Istraživanja u okviru projekta „Future of workplace relations: opportunities and challenges for trade unions in Europe“, 2018.

Sindikati po mišljenju mladih ljudi

U upitniku smo postavili generalno pitanje koje se je odnosilo na aktualnu ocenu delatnosti sindikata. Rezultati za celu populaciju su korisni za sindikate. Bez obzira na državu, istovremeno su većinom pozitivne ocene više nego negativne. Najbolje ocene su sindikati dobili u Rumuniji, gde 80% tamošnjih ispitanika je odgovorilo da aktualna delatnost sindikata je u Rumuniji mnogo korisna ili korisna, a najgore je u Poljskoj, iako rezultat 62,6% treba da se smatra isto vrlo dobrim. Odlučili smo da proverimo da li starost ispitanika utiče značajno na ocenu sindikata (Tabela 5.). Sem Rumunije u svim državama ocene mladih ljudi su bolje nego generalno kod ispitanika. Najveća razlika u odgovorima je u Španiji (19,2 boda % razlike između odgovora starosne grupe 18-24 godine i odgovora generalno). To znači da mlade osobe u Španiji najbolje ocenjuju delatnost sindikata od svih država u kojima je sprovedeno istraživanje.

Rezultati znače da sindikati uprkos stereotipu nisu percipirani negativno od strane mladih ljudi, čak obrnuto. Mnogo interesantna je situacija u Rumuniji. Sindikati u Rumuniji imaju najviše cene od svih država u kojima je sprovedeno istraživanje, ali istovremeno su to pozitivna mišljenja uglavnom starijih osoba. U ostalim starije osobe relativno gore ocenjuju sindikate nego mlade osobe. To je mnogo obećavajući zaključak za sindikate u perspektivi njihove budućnosti.

Tabela 5. Aktualna ocena mladih vezana za delatnost sindikata

Da li generalno gledajući, aktualna delatnost sindikata je korisna za državu ili nije korisna za državu? Odgovori lica koja pozitivno ocenjuju uticaj sindikata (kumulirani odgovori „mnogo korisni i koristan“)						
Dob	Litvanija	Poljska	Rumunija	Srbija	Španija	Velika Britanija
18-24	82,4%	77,6%	61,4%	73,3%	82,1%	87,9%
25-34	80,0%	79,5%	74,6%	69,3%	74,2%	88,4%
35-44	73,4%	67,6%	82,9%	73,4%	62,9%	78,7%
45-54	75,3%	42,0%	93,2%	61,2%	58,9%	79,2%
55-64	86,3%	47,8%	75,0%	60,2%	57,9%	77,8%
+65	68,1%	52,9%	83,3%	69,6%	49,2%	61,0%
Ukupno	77,4%	62,6%	80,0%	67,3%	62,3%	78,0%

Izvor: Sopstvena izrada. Istraživanja u okviru projekta „Future od workplace relations: opportunities and challenges for trade unions in Europe“, 2018. – rezultat nije statistički bitan

Pored pitanja vezanih za generalnu ocenu delatnosti smo pitali ispitanike za ocenu efikasnosti delovanja sindikata u celoj državi. Ispitanici su imali izbor od tri odgovora „efikasni su“, „trude se, ali malo im toga uspeva“ i „ne vide se rezultati njihove delatnosti“. Suprotno ranije prezentiranim rezultatima u slučaju tog pitanja odgovori nisu toliko korisni za sindikate. U svim državama u kojima je sprovedeno istraživanje (sem Srbije) se pretežno pojavljuju mišljenja da uprkos preduzimanim aktivnostima sindikati su malo efikasni. U manjini su ljudi koji smatraju da su efikasni. Najviše ih ima u Velikoj Britaniji – 25,4% i najmanje u Srbiji – samo 3%. Ispitanici u Srbiji su istovremeno najviše kritični u ocenama efikasnosti sindikata. Skoro 50% Srba i Srпкиnja ne vidi rezultate delatnosti srpskih sindikata. To je sigurno važan signal za jačanje pozitivne poruke koja se odnosi na delovanje sindikata u Srbiji i vidi se u javnosti. Kako u tom pogledu efikasnost sindikata ocenjuju mladi ljudi? Odlučili smo da ćemo da proverimo ocene mladih ljudi u kontekstu ocena koje su izražene od strane većine ispitanika u odnosu na kritične odgovore koji se odnose na rezultate delatnosti sindikata (Tabela 6.). U svim državama (sem Rumunije) mladi ljudi su manje kritični prema sindikatima nego svi ispitanici. Ovo je sledeći zaključak za sindikate koji pokazuje pozitivan potencijal među mladim ljudima. Šta je interesantno – kako smo već pomenuli – skoro 50% Srba i Srпкиnja ne vidi rezultate delatnosti sindikata, da s tim mišljenjem se slaže samo 24,4% ispitanika u Srbiji u starosti 18-25 godina. Ta je razlika dakle malo više od 25 %. Dosta velike razlike u odgovorima zbog starosti se pojavljuju takođe u Poljskoj. Razlika između odgovora svih ispitanika i starosne grupe 26-34 godine je 19,1%.

Tabela 6. Generalna ocena mladih ljudi vazana za efikasnost delovanja sindikata u državi

Kako ocenjujete delatnost sindikata na nivou države? Odgovori osoba koje smatraju da se ne vide rezultati njihove delatnosti						
Dob	Litvanija	Poljska	Rumunija	Srbija	Španija	Velika Britanija
18-24	17,6%	25,9%	43,2%	24,4%	32,1%	30,3%
25-34	21,4%	13,6%	35,8%	44,0%	24,2%	11,6%
Ukupno	27,8%	32,7%	35,5%	49,8%	38,7%	20,0%

Izvor: Sopstvena izrada. Istraživanja u okviru projekta „Future od workplace relations: opportunities and challenges for trade unions in Europe“, 2018. – rezultat nije statistički bitan

U drugom pitanju smo hteli da upoznamo socijalna očekivanja u vezi sa uticajem sindikata na odluke vlasti u državama u kojima je sprovedeno istraživanje. U upitniku je pitanje „Da li po Vama sindikati imaju trenutno preveliki, dovoljan ili premali uticaj na odluke vlasti u našoj državi?“ U svim državama više od pola ispitanika je navodila da je taj uticaj previše mali. Izuzetak je Velika Britanija gde većina ispitanika smatra da je taj uticaj dovoljan i to može da proizlazi iz toga da Britanke i Britanci relativno bolje ocenjuju efikasnost sindikata u svojoj državi.

U slučaju ovog pitanja nismo primetili gore navedeni trend (Tabela 7.). Mladi ljudi ne smatraju u većoj meri nego svi ispitanici da uticaj sindikata na odluke vlasti u njihovim državama je premali. Skeptični prema takvom mišljenju su pre svega najmlađi ispitanici sem Velike Britanije i – delimično – Poljske. Mišljenja malo starijih lica, tj. u godinama 26-34 godina su bliska mišljenju svih ispitanika.

Tabela 7. Socijalna očekivanja vezana za uticaj sindikata na odluke vlasti u državama u kojima je sprovedeno istraživanje među mladim ljudima

Da li po Vama sindikati imaju trenutno preveliki, dovoljan ili premali uticaj na odluke vlasti u našoj državi? Odgovori lica koja smatraju da je taj uticaj premali						
Dob	Litvanija	Poljska*	Rumunija	Srbija*	Španija*	Velika Britanija
18-24	47,1%	53,4%	34,1%	62,2%	42,9%	36,4%
25-34	75,7%	53,4%	59,7%	77,3%	50,0%	29,1%
Ukupno	74,9%	54,1%	63,0%	80,0%	51,1%	32,1%

Izvor: Sopstvena izrada. Istraživanja u okviru projekta „Future od workplace relations: opportunities and challenges for trade unions in Europe”, 2018. – rezultat nije statistički bitan

Ispitanici u svim državama su zamoljeni da navedu različite subjekte i institucije koje po njihovom mišljenju u najvišoj meri štite prava radnika i zastupaju interese radnika. Ispitanici su zamoljeni da izaberu ne više nego tri subjekte i institucije i da ih poredaju od najvažnije. U svim državama sem Litvanije i Srbije su sindikati najčešće navođeni kao ti subjekti koji u najvećoj meri štite prava radnika i zastupaju interese radnika. U Litvaniji su ispitanici najčešće navodili inspekciju rada, a u Srbiji odgovor „sam/sama moram da pobrinem o sebi, niko mi to ne obezbeđuje“. Dodatno sindikati u svim državama ovaj put sem Srbije jesu za ispitanike tzv. prvi izbor. Najkorisniji odgovori sa pogleda sindikata smo primetili u Velikoj Britaniji. Više od 52% Britanaca je navelo sindikate kao svoj prvi izbor.

Analiza koja uzima u obzir grube izdvojene zbog dobi daje različite rezultate (Tabela 8.). Sa pogleda interesa sindikata najkorisniji su rezultati u Poljskoj i Velikoj Britaniji. Samo u tim državama su sindikati navedeni kao oni koji u najvećoj meri štite prava radnika i zastupaju interese radnika. Sa druge strane u svim državama u kojima je sprovedeno istraživanje odgovori najmlađih ispitanika (18-24 godine) su značajno ispod proseka za odgovore prikupljene za sve ispitanike. Odgovori starijih ispitanika su malo korisniji za sindikate. Odgovori ispitanika u dobi 25-34 godine samo iz tri države, tj. Litvanije, Poljske i Srbije su korisniji od odgovora svih ispitanika. Značajno loše u tom smislu izgleda slučaj Rumunije iako rumunski ispitanici u godinama 25-34 su najčešće navodili sindikate.

Tabela 8. Subjekta i institucija koje u najvećoj meri štite prava radnika i zastupaju interese radnika po mišljenju mladih ljudi

U kakvoj meri po Vama dole navedeni subjekti štite prava radnika i zastupaju interese radnika u Vašoj državi? Molimo da poredite subjekte od onih koji štite i zastupaju interese u najvećoj meri do onih koji to rade z najmanjoj meri						
Odgovori lica koja navode sindikate generalno						
Dob	Litvanija	Poljska	Rumunija	Srbija	Španija	Velika Britanija
18-24	37,3%	44,8%	15,9%	28,9%	39,3%	42,4%
25-34	57,1%	54,5%	28,4%	36,0%	43,9%	55,8%
Ukupno	46,9%	47,1%	41,3%	34,0%	45,6%	68,6%

Izvor: Sopstvena izrada. Istraživanja u okviru projekta „Future od workplace relations: opportunities and challenges for trade unions in Europe”, 2018., bold – najčešći odgovori

U okviru istraživanja smo se odlučili da proverimo kako se u društvu percipira grupa koju zastupaju sindikati. Zbog toga smo postavili pitanje vezano za subjekt, koji po ispitanicima je stvarno zastupan od strane sindikata u okviru njihove delatnosti. Ispitanici iz svih država najčešće smatraju da sindikati zastupaju isključivo svoje članove. Za to su ubeđeni u najvećoj meri ispitanici iz Velike Britanije (45,8%), Litvanije (43,9%) i Srbije (43,5%). U najmanjoj u Španiji (26,2%) i u Poljskoj (27,7%) iako u tim državama su to najčešći odgovori. Najkorisniji sa pogleda sindikata odgovori koji pokazuju da zastupaju interese svih radnika su drugi najčešći odgovor u Španiji, Rumuniji, Srbiji i Velikoj Britaniji. U slučaju Poljske i Litvanije su to tek treći najčešći odgovori (od 8 mogućih) – ispred je odgovor koji navodi da sindikati zastupaju isključivo izabrane sektore.

Analizirajući odgovore za najmlađe dobne grupe fokusirali smo se isključivo na odgovor koji su najkorisniji sa pogleda sindikata tj. „svih radnika“ (Tabela 6.). Mladi ispitanici iz Poljske i Srbije češće nego svi ispitanici navode baš taj odgovor. U svim državama (sem Rumunije) malo stariji ispitanici (25-34 godina) u većoj meri su skloni da priznaju da sindikati u praksi zastupaju interese svih radnika.

Tabela 9. Percepcija od strane mladih ljudi grupe/subjekta koji zastupaju sindikati

Koga po Vama zastupaju sindikati? Odgovori lica koja navode odgovor „sve radnike“						
Dob	Litvanija	Poljska	Rumunija	Srbija	Španija	Velika Britanija
18-24	11,8%	22,4%	20,5%	15,6%	21,4%	18,2%
25-34	28,6%	23,9%	9,0%	20,0%	28,8%	25,6%
Ukupno	15,4%	19,7%	15,8%	14,3%	22,4%	21,2%

Izvor: Sopstvena izrada. Istraživanja u okviru projekta „Future od workplace relations: opportunities and challenges for trade unions in Europe“, 2018.

Zaključujući gore prezentirani rezultate treba da se kaže da mladi ljudi se značajno ne razlikuju u ocenama svih ispitanika. Sigurno se nije potvrdio stereotipni nedostatak interesa ili neprijateljski pristup prema sindikatima. Dakle treba da se konstatuje: mladi ljudi nisu neprijateljski okrenuti prema sindikatima i ne gledaju sindikate na negativan način. Obe analizirane dobne grupe se u nekoj meri razlikuju od sebe. Jednostavno rečeno, grupa najmlađih ispitanika (18-24 godine) nije ubeđena što se tiče sindikata iako nesumnjivo odgovor na pitanje koje se odnosi na aktualnu ocenu delatnosti sindikata (Tabela 2.) nameće da gledamo u toj grupi potencijal. Grupa starijih ispitanika (25-34 godina) osoba koje za sobom već imaju fazu obrazovanja koja aktivno unkcioniše na tržištu rada traži profesionalnu i životnu stabilizaciju puno korisnije gleda sindikate. Dakle čini se da strateška delovanja kojima je cilj povećanje članstva i njihova revitalizacija trebaju da pre svega budu usmerena na tu dobnu grupu.

Magda Matysiak
Institut za socijologiju, Varšavski univerzitet

OČEKIVANJA U OKVIRU TRADICIONALNIH DELOVANJA SINDIKATA

Važno pitanje u oblasti delatnosti sindikata je nivo upisivanja njihove aktivnosti u društvena očekivanja. Zbog toga su takođe identifikovane delatnosti koje doprinose pozitivnoj percepciji sindikata od strane društva. Generalno očekivanja ispitanika prema preduzimanim delovanjima su slična u državama u kojima je sprovedeno istraživanje (Tabela 10.). Od tri najčešće navođena delovanja u svim državama je snažna i bez kompromisna odbrana prava i borba se za interese radnika sa poslodavcima i vladom, ne isključujući štrajkove i protestne akcije. U četiri države – Litvanije, Poljska, Rumunija i Srbija – je to bio prioritet. U slučaju Srbije i Rumunije takvo delovanje je očekivalo pola ispitanika (53% i 48%). Vsok nivo koherencije je bio vidljiv u slučaju gledanja potrebe delovanja u interesu celog društva i spajanja interesa radnika i poslodavaca – očekivanje se nalazi između tri najčešće birana odgovora u pet država – sem Litvanije. To je najčešće birano delovanje od strane Španaca i Britanaca. Potreba usmeravanja delovanja na poslodavce i vladu putem jačanja partnerstva sa njima i težnja prema uvođenju dijaloga i pregovora je primećena od strane Litvanaca, Rumuna i Britanaca. U dve države – Španija i Litvanija – među prioritetima društva se našla potreba da se sprovedu unutrašnje promene u strukturama sindikata. Sa pogleda društva promene kojima je princip ograničenje birokratija, poboljšanje transparentnosti delovanja vlasti sindikata i jačanje unutrašnje demokratije su poželjni u Španiji i Litvaniji. U dve države od najčešće biranih odgovora su specifična delovanja. 35% Srba očekuje da sindikati izađu izvan preduzeća i teže jačanju pozicije radnika u društvu, a 30% Poljaka želi da sindikati prilagode delatnost stvarnosti koja se menja, uključujući u to tržište rada.

Slično kao u svim državama u kojima je sprovedeno istraživanje situacija što se tiče najređe navođenih očekivanja prema sindikatima. Mali deo ispitanika iz svih država u kojima je sprovedeno istraživanje želi da sindikati vode lobbying među novinarima i da stvaraju koalicije sa političkim partijama. Treći odgovor koji su ispitanici birali najčešće u Španiji, Rumuniji, Srbiji i Velikoj Britaniji je bio onaj koji se odnosio za kandidiranje na izborima, napr. za Sejm i Senat. Za Poljake i Litvance nije bitno da sindikati vode lobbying među političarima.

Tabela 10. Delovanja koja mogu doprineti pozitivnoj percepciji sindikata od strane društva

Katalog mogućih delovanja koja bi mogla uticati na pozitivnu percepciju sindikata	Španija	Litvanija	Pojlska	Rumunija	Srbija	Velika Britanija
Da rade u interesu celog društva, da nastoje da spajaju jednako interese radnika i poslodavaca	30,4%	23,3%	27,2%	33,8%	37,3%	30,5%
Da sprovede unutrašnje promene u strukturama sindikata, napr. da ograniče birokratiju, poboljšaju transparentnost delovanja vlasti, da jačaju unutrašnju demokratiju	29,2%	24,6%	21,4%	22,0%	18,8%	19,6%
Da snažno i bez kompromisa brane prava i bore se za interese radnika sa poslodavcima i vladom, ne isključujući štrajkove i protestne akcije	28,2%	40,0%	34,2%	48,0%	53,3%	21,2%
Da vode lobbying među političarima	27,4%	2,5%	3,5%	6,8%	3,0%	9,1%
U većoj meri trebaju da se fokusiraju na zastupanje lica koje iz različitih razloga ne mogu da budu članovi sindikata	21,9%	21,8%	19,5%	9,8%	17,0%	16,5%
Jačati partnerstvo sa poslodavcima i vladom i težiti tome da se sa njima vodi dijalog i pregovori	21,9%	30,3%	16,5%	23,0%	22,8%	27,4%
Da prilagode delatnost stvarnosti koja se menja uključujući promene na tržištu rada	15,5%	18,4%	29,9%	19,3%	16,0%	14,3%
Izaći izvan preduzeća i težiti jačanju pozicije radnika u društvu, tako da interesi ne budu marginalizovani	14,5%	13,9%	24,7%	20,3%	34,5%	15,8%
Da unaprede širenje informacija o delovanju sindikata	14,5%	14,6%	12,7%	14,0%	6,3%	16,5%
Da preduzimaju zajedničke međunarodne akcije sa drugim sindikatima uključujući iskustva sindikata iz drugih država	10,7%	16,9%	16,5%	16,0%	23,0%	11,8%

Katalog mogućih delovanja koja bi mogla uticati na pozitivnu percepciju sindikata	Španija	Litvanija	Pojlska	Rumunija	Srbija	Velika Britanija
Fokusirati se na novim članovima i jačanju predstavništva u preduzećima i njihovoj većoj prisutnosti na radnom mestu	9,5%	22,6%	10,5%	12,0%	12,8%	17,8%
Da stvaraju koalicije sa društvenim pokretima	7,7%	4,2%	8,2%	8,8%	6,5%	6,0%
Da se kandidiraju na izborima, napr. za Skupštinu i Senat	7,5%	5,7%	5,7%	6,5%	2,3%	5,8%
Da vode lobbying među novinarima	4,7%	4,0%	3,2%	2,3%	2,3%	4,5%
Da stvaraju koalicije sa političkim partijama	4,7%	2,7%	5,2%	4,3%	1,0%	4,0%
Drugo	4,2%	2,2%	2,2%	1,8%	1,3%	8,5%
Uzorak	n=401	n=403	n=401	n=400	n=400	n=449

Izvor: Sopstvena izrada. Istraživanja u okviru projekta „Future of workplace relations: opportunities and challenges for trade unions in Europe”, 2018., procenti se ne zbrajaju do 100%, jer je ispitanik mogao da označi više od jedan odgovor

Istovremeno može da se navede izuzetnost svake države. Provereno je kakvi socijalno-demografski faktori diferenciraju očekivanja prema sindikatima. Relativno često su Španci navodili da očekuju od sindikata da se vodi lobbying među političarima – takvo je delovanje bilo važno za 27% ispitanika kada je u ostalim državama procenat odgovora varirao od 3% do 9%. U slučaju Španije u bitne faktore treba da se ubroji dob i deklarirani politički stavovi. Osobe u dobi 55-64 godine su primetile potrebu da se navede informacija o spoljnoj delatnosti sindikata. Među osobama koje deklariraju centralne stavove se je pojavio manji procenat onih koji su označili bit sticanja novih članova i jačanja predstavništva u preduzećima i istovremeno najviši procenti osoba koje očekuju poboljšanje davanja informacija o delatnosti sindikata vani i prilagođavanje delatnosti stvarnosti koja se menja uključujući promene na tržištu rada.

Litvanci su iznadprosečno često videli potrebu fokusirati se na novim članovima i jačanju predstavništva u preduzećima i njihovoj većoj prisutnosti na radnom mestu – potrebu jačanja sindikata je navelo 23% ispitanika, a u ostalim državama je takav odgovor označilo od 10% do 18% ispitanika. Odgovore je diferencirao nivo obrazovanja i ocena materijalnih uslova. Osobe sa visokim obrazovanjem češće nego ostale su videle potrebu pojačanja partnerstva sa poslodavcima i vladom. Pola ispitanika (najviše) koji su loše ocenjivali svoje materijalne uslove očekuje da sindikati snažno i bez kompromisa brane prava i bore se za interese radnika sa poslodavcima i vladom.

U Poljskoj se je relativno često navodila potreba prilagođavanja delatnosti sindikata stvarnosti koja se menja uključujući promene na tržištu rada – to je bilo bitno za 30% ispitanika i u ostalim državama je procenat odgovora bio od 14% do 19%. Očekivanja ispitanika su zavisila na dobi, nivou obrazovanja, tipu ugovora i deklariranim političkim stavovima. Osobe sa visokim obrazovanjem su češće nego ostali ispitanici primećivali potrebu uvođenja promena u strukturama sindikata i prilagođavanja delatnosti promenama na tržištu rada. Među osobama sa levičarskim stavovima je češće navođena potreba da se izađe izvan preduzeća i da se teži jačanju pozicije radnika u društvu.

Za Rumuniju je specifičan bio nizak procenat osoba koje su bitnim smatrale fokusiranje na zastupanju osoba koje ne mogu da se učlane u sindikate – takvu potrebu je primetio svaki deseti ispitanik. U ostalim državama je delovanje bilo bitno za veći deo ispitanika – od 17% do 22%. Odgovori ispitanika su bili različiti zbog pola, mesta boravka, obrazovanja i pripadnosti socijalno-profesionalnoj grupi. Stanovnici ruralnih područja su češće nego ostale grupe očekivali da se zastupaju interesi osoba koje ne mogu da se učlane u sindikate.

Srbija se odlikuje u upoređenju sa drugim državama procentom ispitanika koji vide važnost zajedničkog preduzimanja međunarodnih aktivnosti sa drugim sindikatima – ta-vo delovanje očekuje 23% Srba, a u ostalim državama procenat odgovora varira od 11% do 17%. U slučaju Srbije deklarirana očekivanja prema sindikatima su bila različita zavisno o vrsti ugovora. Osobe koje rade na sopstveni račun su češće videle potrebu pojačanja partnerstva sa poslodavcima i vladom i videli su bit promena u strukturama sindikata.

Više Britanaca nego građana ostalih država je navelo potrebu poboljšanja informisanja o delatnosti sindikata – to je delovanje bilo bitno za 17% ispitanika i u drugim državama je bio rezultat od 6% do 15%. Očekivanja Britanaca su bila različita zavisno o dobi, pripadnost socijalno-profesionalnoj grupi i deklarirani politički stavovi. Među osobama sa levičarskim stavovima je identifikovan najveći procenat osoba koje očekuju brigu o povećanju potencijala sindikata kao što su novi članovi i koji pokazuju potrebu vođenja borbe za prava radnika.

Sa pogleda sindikata su bitne potrebe osoba koje nisu u strukturama. Generalno u svim državama najčešće navedena očekivanja ne-članova sindikata su bila slična deklaracijama cele populacije. Izuzetak je bila Velika Britanija gde među tri najčešće birane oblasti delatnosti je bilo sprovođenje unutrašnjih promena u strukturama sindikata, napr. ograničenje birokratije, poboljšanje transparentnosti delovanja vlasti sindikata i pojačanje unutrašnje demokratije.

Istraživanja pokazuju da potencijal dve socijalne grupe je posebno bitan za razvoj sindikata: žena i mladih ljudi. Žene ređe nego muškarci jesu članice sindikata. Takve rezultate su pokazala istraživanja sprovedena u okviru projekta. Druga bitna grupa su osobe koje tek sada ulaze u svet rada i definišu svoju poziciju u njemu. Zbog sazrevanja u stvarnosti sa više impulsa za mlade radnike rad i njegovo okruženje nisu jedina tačka za društvenu identifikaciju. Zbog toga isto identifikovanje sa sindikatom koji funkcioniše u preduzeću nije očita pojava.

U okviru prikupljenih podataka je provereno koje aktivnosti preduzimane od strane sindikata mogu da doprinedu njihovoj pozitivnoj percepciji od strane žena. U slučaju tri države – Poljska, Srbija i Velika Britanija – najčešće navođena očekivanja žena su bila ista kao i očekivanja celog društva. U Rumuniji gde je pol bio statistički bitna varijabla, među tri najvažnija delovanja je uvrštena potreba izaći izvan preduzeća i težiti jačanju pozicije radnika u društvu, tako da interesi ne budu marginalizovani.

Navedena je analiza sprovedena u odnosu na najmlađu grupu koja je obuhvaćena u istraživanju. Očekivanja osoba u godinama 18-24 su bila slična deklaracijama celog društva. U pet država (sem Velike Britanije) među tri prioriteta su dijagnostovana tri delovanja koja su bitna za mlade, ali nisu bili bitno različiti od potreba svih. U Španiji mladi češće nego ostale grupe očekuju snažnu borbu za prava radnika. Mladi Litvanci češće nego sve ostale starosne grupe su navodili potrebu da se preduzimaju delovanja za celo društvo. U slučaju poljskih ispitanika se je pokazalo bitno da se izađe iz preduzeća i težnja da se pojača pozicija radnika u društvu. Među mladima iz Rumunije od tri najčešće biranih očekivanja je bilo sprovođenje unutrašnjih promena u strukturama sindikata. Za Srbe u dobi 18-24 godine – drugačije nego za celokupno društvo – se pokazalo važnim da partnerstvo sa poslodavcima i vladom – vođenje dijaloga i pregovora je bilo među tri najčešće birana delovanja koja bi mogla do doprinesu dobroj percepciji sindikata.

Očekivanja u okviru delovanja koja izlaze izvan odbrane interesa radnika

U okviru istraživanja su ispitanici zamoljeni takođe da navedu svoja očekivanja u odnosu na sindikate u okviru zadataka koje izlaze izvan standardnog kataloga njihove delatnosti (Tabela 11.). Slično kao u slučaju očekivanih prema tradicionalnim delovanjima sindikata, odgovori koji se odnose na potrebu za nestandardne aktivnosti su bili slični u svim državama. Pojavio se različiti intenzitet biranja pojedinih zadataka, ali po pravilu su ispitanici birali relativno najčešće iste odgovore iz kataloga delovanja. Među tri najčešće birana u pet država – Litvanija, Poljska, Rumunija, Srbija i Velika Britanija – su besplatni saveti koji se odnose na zapošljavanje uključujući pravne savete (na prvom mestu za Litvaniju – 40%, Poljsku – 43% i Veliku Britaniju – 41%) i stručna pomoć u situacijama opasnosti (na prvom mestu u slučaju Srbije – 51% u četiri ostale države kao drugo). Ispitanici iz tri države (Španija – 41%, Poljska – 35%, Srbija – 36%) su relativno često očekivali da im sindikati obezbede obuke za podizanje kvalifikacija. Među najčešće biranim odgovorima od strane Španaca (34%), Litvanaca (36%) i Britanaca (32%) je takođe očekivanje informisanja u vezi sa uslovima rada i plata. Rumuni (35%) su najčešće navodili delovanja koja su ređe birali ispitanici iz ostalih država – očekivali su da im sindikati obezbede dodatna osiguranja, napr. zdravstvena.

Tabela 11. Dodatna delovanja koja mogu da preduzimaju sindikati

Katalog mogućih delovanja sindikata	Španija	Litvanija	Poljska	Rumunija	Srbija	Velika Britanija
Davanje informacija koje se odnose na uslove rada i polata	34,4%	35,5%	27,4%	27,5%	30,8%	31,8%
Besplatni saveti koji se odnose na zapošljavanje, uključujući pravne savete	29,4%	40,4%	43,4%	34,0%	32,5%	41,4%
Organizacija slobodnog vremena, napr. akcije, dopusti, kampovi za decu	8,5%	22,1%	16,7%	20,0%	14,8%	12,7%
Obuke za podizanje kvalifikacija	40,9%	32,5%	35,4%	29,3%	35,8%	19,4%
Profesionalno savetovanje	34,4%	14,6%	29,2%	23,0%	22,3%	18,3%
Dodatna osiguranja, napr. zdravstvena, životna	21,9%	26,6%	20,9%	34,5%	29,8%	22,3%
Popusti za kupovinu u odabranim prodavnicama za članove sindikata	11,0%	8,9%	13,7%	14,8%	17,0%	19,8%
Finansijska i druga pomoć, napr. u slučaju slučajnih događanja (napr. rođenje deteta) ili svečanosti (napr. praznici, rođendani)	20,9%	30,0%	28,9%	33,8%	32,3%	23,4%
Specijalstička pomoć u situacijama opasnosti, napr. mobinga, zlostavljanja i diskriminacije na radnom mestu	33,4%	36,5%	35,7%	34,3%	50,5%	33,9%
Druge aktivnosti	6,7%	3,5%	2,2%	2,5%	2,3%	9,6%
Uzorak	n=401	n=403	n=401	n=400	n=400	n=449

Izvor: Sopstvena izrada. Istraživanja u okviru projekta „Future of workplace relations: opportunities and challenges for trade unions in Europe”, 2018., procenti se ne zbrajaju do 100%, jer je ispitanik mogao da označi više od jedan odgovor

Španci su retko u odnosu na druge države navodili da očekuju od sindikata organizaciju slobodnog vremena i pomoć uključujući finansijsku. Litvanci su najviše od svih navodili potrebu profesionalnog savetovanja i obezbeđenja popusta za kupovinu u odabranim prodavnicama za članove sindikata. Za ispitanike iz Poljske najvažnije od svih predlaganih aktivnosti u upoređenju sa drugim državama – je da im sindikati obezbede besplatno savetovanje u okviru zapošljavanja, napr. pravni saveti. U slučaju Rumunije su se u odnosu na druge države pojavilo obezbeđenje dodatnog osiguranja i finansijske i druge pomoći. Srbi najčešće – pola ispitanika – su navodili potrebu obezbeđenja stručne pomoći u situacijama opasnosti na radnom mestu. Britanci u odnosu na ostale države su najčešće očekivali treninge za podizanje kvalifikacija, ali najčešće – popuste na kupovinu u odabranim prodavnicama.

Kao i u slučaju očekivanja u vezi sa tradicionalnim okvirom delatnosti sindikata provedeno je da li žene i mladi ljudi (18-24 godina) koje ulaze na tržište rada definišu svoja očekivanja u vezi sa dodatnom delatnošću sindikata. U dve države – Poljska i Velika Britanija – su potrebe žena odraz potreba celoga društva. U Španiji i Litvaniji žene su ređe navodile bit informisanja vezanog za uslove rada i plata – umesto toga među tri najčešće birana odgovora su stručna pomoć u situacijama opasnosti (Španija) i obuke koje podižu kvalifikacije (Litvanija). Sa druge strane za žene iz Srbije i Rumunije – drugačije nego u celoj populaciji – je bilo bitno da im sindikati obezbede finansijsku pomoć i drugu pomoć u različitim izvanrednim situacijama.

Najčešće navođena očekivanja od strane mladih ljudi (u godinama 18-24) su bila drugačija nego preferirane forme potpore u celom društvu. U četiri države – Litvanija, Poljska, Rumunija i Velika Britanija – među tri najčešće birana poželjna dodatna delovanja je navođena finansijska pomoć i druga pomoć, što pokazuje da najmlađa grupa koja ulazi na tržište rada ima problem teške materijalne situacije. U slučaju mladih Britanaca je to bio najčešće birani odgovor (49%). Sem toga u svim državama – sem Velike Britanije – mladi su među tri prioriteta navodili bit toga da se nude obuke za podizanje kvalifikacija. Nezavisno na državi su mladi često očekivali besplatne savete vezane za zapošljavanje.

Zaključujući, realizacija očekivanja izraženih od strane društva prema sindikatima je mnogo bitna za održavanje socijalnog interesa za članstvo u sindikatima. Sprovedeno istraživanje je omogućilo da se identifikuje ono šta od sindikata trebaju njihovi članovi i potencijalni članovi. Postavljeno je takođe pitanje za tradicionalna delovanja koja su u nadležnosti sindikata kao i za aktivnosti koje izlaze izvan standardne odbrane prava radnika. Generalno očekivanja koja su navodili ispitanici iz svih država si bila slična: jednako u oblasti tipične delatnosti sindikata kao i u oblasti aktivnosti koje izlaze izvan zaštite prava radnika. Za razvoj sindikata je posebno važno korišćenje potencijala dvaju socijalnih grupa. Žena i mladih ljudi. Žene su grupa koja nije dobro zastupljena u sindikalnim strukturama. Mladi koji ulaze na tržište tek formiraju svoje stavove prema akterima koji regulišu oblast njihovog društvenog života.

Šta se tiče standardnog kataloga delovanja sindikata u svim državama među tri najčešće birana delovanja je snažna i bezkompromisna odbrana prava i borba za interese radnika sa poslodavcima i vladom. Očekivanja osoba koje nisu članovi sindikata su bila odraz potrebe celog društva. U slučaju Poljske, Srbije i Velike Britanije su očekivanja žena bila ista kao i očekivanja svih ispitanika. Potrebe Španskih, Rumunskih i Litvanskih žena su bile malo drugačije nego glavni deo preferencija svih. Slični rezultati su dobiveni za mlade osobe. Po pravilu očekivanja osoba u godinama 18-24 su bila slična deklaracijama celog društva.

Društvena očekivanja prema sindikatima je moguće dijagnosticirati takođe u okviru aktivnosti koja izlazi izvan zaštitu prava radnika. Potrebe u okviru nestandardnih aktivnosti za sindikate su bile slične u svim državama. Pojavio se različit intenzitet biranja pojedinih zadataka, ali po pravilu su ispitanici birali relativno najčešće iste odgovore iz kataloga delovanja. U pet država (sem Španije) među tri najčešće birana delovanja su besplatni saveti koji se odnose na zapošljavanje i stručna pomoć u situacijama opasnosti. U slučaju žena – po pravilu glavni deo očekivanja ispitanica je bilo sličan prema deklaracijama celog društva. Najčešće navođena nadstandardna očekivanja od strane mladih ljudi u godinama 18-24 su bila drugačija nego preferirane forme potpore u celom društvu. U Litvaniji, Poljskoj, Rumuniji i Velikoj Britaniji među tri najčešće birane aktivnosti je bila materijalna pomoć: finansijska i druga. Sem toga u svim državama – sem Velike Britanije – mladi očekuju ponudu obuke za podizanje kvalifikacija.

U okviru očekivanja žena i mladih ljudi nisu primećene koherentne tendencije na međunarodnom nivou unutar tih grupa. Potrebe žena i mladih su odraz očekivanja celog društva u određenoj državi. Isto tako su rezultat nadstandardnih tendencija koje su karakteristične za te konkretne socijalne grupe. Dakle nema potrebe da se vode druge aktivnosti usmerene na žene i mlade ljude. Dovoljno je pojačanje poruke koja je namenjena za celo društvo uz naglašavanje specifičnih potreba određenih grupa. Na osnovu rezultata analize prikupljenih podataka su formulisane preporuke za sindikate koje uzimaju u obzir specifična socijalna očekivanja u svakoj od država u kojima se vodi istraživanje (Tabela 12.).

Tabela 12. Očekivani profil delatnosti sindikata na nivou država

Država	Očekivani tip sindikata	Specifikum društvenih očekivanja – preporuke
		Sindikati trebaju da preduzmu delovanja ili da intenzifikuju promotivnu i informacijsku potuku (ako ta delovanja su već aktualna) u okviru:
Španija	uključuje sve aktere na tržištu rada uzimajući u obzir interese radnika i usmeren na unutrašnje promene	<ul style="list-style-type: none"> • zastupanje celog društva putem spajanja interesa radnika i poslodavaca, • sprovođenje unutrašnjih promena u strukturama sindikata • zaštita interesa i prava radnika, • vođenje lobbanga među političarima, • ponuda obuka za podizanje profesionalnih kvalifikacija (posebno u slučaju žena i mladih ljudi) i vođenje profesionalnog savetovanja, • dostavljanje informacija o situaciji na tržištu rada, • besplatne konsultacije za osobe koje ulaze na tržište rada
Litvanija	usmeren na zaštitu interesa radnika putem partnerstva sa poslodavcima i vladom i unutrašnje promene	<ul style="list-style-type: none"> • borba za prava radnika sa poslodavcima i vladom pri ravnomernom očuvanju partnerstva, • privlačenje novih članova i jačanje predstavnosti u preduzećima, • ograničenje političkog angažovanja (napr. kandidiranje na izborim, lobbying među političarima, koalicije sa političkim partijama), • besplatno savetovanje u okviru zapošljavanja i situacije na tržištu rada, • ponuda pomoći u situaciji opasnosti, napr. mobbinga – posebno u slučaju žena, • obezbeđenje finansijske pomoći i druge pomoći u slučaju mladih ljudi.
Poljska	uključuje sve aktere na tržištu rada uzimajući u obzir interese radnika u kontekstu realnosti koja se menja	<ul style="list-style-type: none"> • prilagođavanje delatnosti realnosti koja se menja, napr. elastične forme zapošljavanja, • intenzivna zaštita prava radnika i borba za njihove interese sa poslodavcima i vladom (posebno u slučaju mladih ljudi) uz istovremeno jačanje partnerstva i uzimanje u obzir interesa poslodavaca, • jačanje pozicije radnika kao socijalne grupe, • preduzimanje delovanja na međunarodnom nivou – u kontekstu mladih radnika, • potpora funkcionisanja na tržištu rada: saveti koji se odnose na zapošljavanje, obuke, pomoć u situacijama opasnosti, napr. mobbinga, • finansijska pomoć i druga pomoć u slučaju osoba koje ulaze na tržište rada.

Država	Očekivani tip sindikata	Specifikum društvenih očekivanja – preporuke
		Sindikati trebaju da preduzmu delovanja ili da intenzifikuju promotivnu i informacijsku potuku (ako ta delovanja su već aktualna) u okviru:
Rumunija	uključuje sve aktere na tržištu rada uzimajući u obzir interese radnika putem partnerstva sa poslodavcima i vladom	<ul style="list-style-type: none"> • snažno i bez kompromisa brane prava i bore se za interese radnika sa poslodavcima i vladom, ne isključujući štrajkove i protestne akcije, • teže usklađivanju interesa radnika i poslodavaca, • pomoć u situacijama opasnosti, napr. mobbinga, zlostavljanja i diskriminacije, • materijalna pomoć i obezbeđenje dodatnog osiguranja – posebno u slučaju žena, • besplatne konsultacije vezane za zapošljavanje, napr. pravne
Srbija	uključuje sve aktere na tržištu rada uzimajući u obzir interese radnika putem jačanja njihove pozicije u društvu	<ul style="list-style-type: none"> • snažno i bez kompromisa brane prava i bore se za interese radnika sa poslodavcima i vladom, ne isključujući štrajkove i protestne akcije, • teže usklađivanju interesa radnika i poslodavaca, • jačanje pozicije radnika kao socijalne grupe, • prilagođavanje delatnosti tržištu rada koje se menja u kontekstu mladih ljudi, • ponuda pomoći u situaciji opasnosti i materijalna pomoć – posebno u slučaju žena, • ponude obuka koje podižu profesionalne kvalifikacije – posebno namenjene osobama koje ulaze na tržište rada i ženama • konsultacije vezane za zapošljavanje ljudi.
Velika Britanija	uključuje sve aktere na tržištu rada uzimajući u obzir interese radnika putem partnerstva sa poslodavcima i vladom	<ul style="list-style-type: none"> • nastojanje spajanja interesa svih aktera na tržištu rada uzimajući u obzir interese radnika putem partnerstva sa poslodavcima i vladom, • odbrana prava radnika – posebno u odnosu na osobe od 18 do 24 godine. • vođenje umerenog lobbanga među političarima, • besplatne konsultacije vezane za zapošljavanje i informisanje vezano za situaciju na tržištu rada, • stručna pomoć za žene žrtve lobbanga ili diskriminacije, • finansijska pomoć i druga pomoć za mlade ljude.

Izvor: Sopstvena izrada. Istraživanja u okviru projekta „Future of workplace relations: opportunities and challenges for trade unions in Europe”, 2018.

Sprovedeno istraživanje je pokazalo da za građane svih analizovanih država bit sindikata je njihova tradicionalna snažna i bezkompromisna odbrana prava i borba za interese radnika sa poslodavcima i vladom. Generalno očekivanja žena kao grupe koja je slabo sindikalizovana i mladih ljudi kao grupe koja potencijalno odlučuje o snazi sindikata u budućnosti se ne razlikuju od potreba celog društva. Dakle intenzifikacija delovanja namenjenih za celo društvo treba da podstakne na učlanjivanje u sindikate osobe koje u budućnosti mogu da odlučuju o snazi sindikata. Vredi takođe da se naglasi da društvo očekuje društveno angažovani sindikat koji preuzima funkcije drugih institucija, napr. u okviru ponude obuke koje podižu kvalifikacije ili besplatnih saveta vezanih za zapošljavanje.

ANEKS

Socijalno-demografski profili članova sindikata u Španiji, Litvaniji, Poljskoj, Rumuniji, Srbiji, Velikoj Britaniji (u %)

	Španija	Litvanija	Poljska
Nivo sindikalizacije	15,2%	6,7%	11,2%
Pol	Ž: 12,6% M: 17,7%	Ž: 3,7% M: 10,1%	Ž: 9,9% M: 11,2%
Dob	18-24: 10,7% 25-34: 22,7% 35-44: 18,6% 45-54: 14,4% 55-64: 10,5% >65: 9,5%	18-24: 2,0% 25-34: 7,1% 35-44: 7,8% 45-54: 11% 55-64: 6,8% >65: 4,2%	18-24: 10,3% 25-34: 14,8% 35-44: 16,2% 45-54: 8% 55-64: 8,7% >65: 7,4%
Mesto boravka	Selo: 11,9% < 20 hiljada: 30,8% 20-100hiljada: 19,6% 100-500hiljada: 10,4% >500hiljada: 14,9%	Selo: 6,6% < 20hiljada: 4% 20-100hiljada: 12,5% 100-500hiljada: 5,7% >500hiljada: 6,6%	Selo: 10,2% < 20hiljada: 21,7% 20-100hiljada: 6,9% 100-500hiljada: 11,5% >500hiljada: 11,1%
Obrazovanje	Srednje: 14% Obuke: 7,7% Visoko: 20,2%	Gimnazija: 6,8% Srednje: 9,3% Wyższe: 6,3%	Osnovno i gimnazija: 7,5% Stručno: 7,1% Srednje: 10,6% Visoko: 17,5%
Socijalno-profesionalna grupa	Rukovodstvo i stručnjaci: 21,9% Srednji tehnički personal: 24% Administrativni personal: 14,3% Radnici u uslugama: 0% Kvalifikovani radnici: 30,4% Nekvalifikovani radnici: 16,7% Farmeri: 16,7% Osobe koje rade na sopstveni račun: 9,1% Nezaposleni: 10% Penzioneri: 6% Penzioneri: 0% Đaci i studenti: 0% Domaćice: 5,9% Drugo: 0%	Rukovodstvo i stručnjaci: 11,9% Srednji tehnički personal: 10% Administrativni personal: 7,8% Radnici u uslugama: 4% Kvalifikovani radnici: 8,8% Nekvalifikovani radnici: 10% Farmeri: 0% Osobe koje rade na sopstveni račun: 9,5% Nezaposleni: 0% Penzioneri: 1,6% Penzioneri: 0% Đaci i studenti: 4,5% Domaćice: 7,1%	Rukovodstvo i stručnjaci: 26,1% Srednji tehnički personal: 18,2% Administrativni personal: 12,9% Radnici u uslugama: 20% Kvalifikovani radnici: 17,9% Nekvalifikovani radnici: 13,3% Farmeri: 0% Osobe koje rade na sopstveni račun: 7,7% Nezaposleni: 0% Penzioneri: 5,5% Penzioneri: 8,3% Đaci i studenti: 10% Domaćice: 0%

Rumunija	Srbija	Velika Britanija
13,8%	15,5%	20,7%
Ž: 9,6% M: 17,7%	Ž: 14,6% M: 16,5%	Ž: 16,9% M: 25%
18-24: 2,3% 25-34: 14,9% 35-44: 24,4% 45-54: 16,4% 55-64: 17,9% >65: 2,6%	18-24: 6,7% 25-34: 10,7% 35-44: 17,7% 45-54: 25,4% 55-64: 18,2% >65: 8,7%	18-24: 24,2% 25-34: 29,1% 35-44: 24,7% 45-54: 17,7% 55-64: 25,4% >65: 6,1%
Selo: 9,7% < 20hiljada: 11,8% 20-100hiljada: 19,2% 100-500hiljada: 20,2% >500hiljada: 3,4%	Selo: 10,9% < 20hiljada: 27,1% 20-100hiljada: 13,8% 100-500hiljada: 17% >500hiljada: 12,9%	Selo: 17,4% < 20hiljada: 15,8% 20-100hiljada: 21% 100-500hiljada: 28,3% >500hiljada: 19,3%
Osnovno: 9,1% Stručno: 21,4% Srednje: 8,9% Visoko: 22,8%	Osnovno: 5,7% Stručno: 0% Srednje: 15,3% Visoko: 19,1%	Osnovno: 12,5% Stručno: 20,5% Srednje: 15,8% Visoko: 25,9%
Rukovodstvo i stručnjaci: 26,3% Srednji tehnički personal: 20,8% Administrativni personal: 24,2% Radnici u uslugama: 13,6% Kvalifikovani radnici: 22,3% Nekvalifikovani radnici: 0% Farmeri: 33,3% Osobe koje rade na sopstveni račun: 4,2% Nezaposleni: 0% Penzioneri: 4,8% Đaci i studenti: 0% Domaćice: 0%	Rukovodstvo i stručnjaci: 13% Srednji tehnički personal: 25% Administrativni personal: 42,9% Radnici u uslugama: 22,5% Kvalifikovani radnici: 23,1% Nekvalifikovani radnici: 13,3% Farmeri: 12,5% Osobe koje rade na sopstveni račun: 13% Nezaposleni: 0% Penzioneri: 2,9% Đaci i studenti: 7,1% Domaćice: 0%	Rukovodstvo i stručnjaci: 32,3% Srednji tehnički personal: 34,7% Administrativni personal: 22,5% Radnici u uslugama: 48,6% Kvalifikovani radnici: 11,1% Nekvalifikovani radnici: 25,8% Farmeri: 0% Osobe koje rade na sopstveni račun: 3,6% Nezaposleni: 2,9% Penzioneri: 7,8% Đaci i studenti: 17,6% Domaćice: 3,8%

Radno mesto	Državna institucija: 33,3% Kompanija: 24,7% Privatni sektor sem poljoprivrede: 12,5% Privatna farma: 0%	Državna institucija: 12,5% Privatni sektor: 6,2%	Državna institucija: 25,5% Kompanija: 12,5% Privatni sektor sem poljoprivrede: 9,4% Privatna farma: 50%
Veličina preduzeća	Rad na sopstveni račun: 5,4% 2-9 radnika: 0% 10-49 radnika: 17,6% 50-99 radnika: 23,3% 100-249 radnika: 31,3% Više od 250 radnika: 30,1%	Rad na sopstveni račun: 14,8% 2-9 radnika: 2,6% 10-49 radnika: 7,4% 50-99 radnika: 5,7% 100-249 radnika: 7,1% Više od 250 radnika: 14,1%	Rad na sopstveni račun: 7,7% 2-9 radnika: 8,7% 10-49 radnika: 16,7% 50-99 radnika: 0% 100-249 radnika: 9,1% Više od 250 radnika: 25,5%
Tip ugovora	Ugovor na neodređeno vreme: 23,5% Ugovor na određeno vreme: 16,4% Praksa: 12,5% Ugovor o delu: 28,6% Samozaposleni: 3,4% Bez ugovora: 0%	Ugovor na neodređeno vreme: 7,6% Stalni ugovor o radu: 8,7% Ugovor na probni rok: 14,3% Mandato sudarymas (mandat): 50% Ugovor na određeno vreme: 16,7% Samozaposleni: 0% Bez ugovora: 15,8%	Ugovor na neodređeno vreme: 15,7% Ugovor na određeno vreme: 15,2% Ugovor na probni rok: 0% Ugovor o delu: 17,4% Ugovor o delu: 0% Samozaposleni: 7,7% Bez ugovora: 0%
Prihod po osobi u domaćinstvu	<299 EUR: 5,4% 300-499 EUR: 13,3% 500-799 EUR: 18,3% 800-1199 EUR: 7,6% >1200 EUR: 22,4%	<299 EUR: 4,3% 300-349 EUR: 0% 350-399 EUR: 9,4% 400-449 EUR: 5,6% >450 EUR: 9,1%	<649 PLN: 8,7% 650-999 PLN: 8,9% 1000-1399 PLN: 9,3% 1400-1999 PLN: 8,7% >2000 PLN: 15,9%

Državna institucija: 37,3% Privatni sektor: 7,7%	Državna institucija: 40,6% Privatni sektor: 10,5%	Državna institucija: 43,1% Privatni sektor: 17,2%
Rad na sopstveni račun: 5,6% 2-9 radnika: 4,8% 10-49 radnika: 12,5% 50-99 radnika: 12,1% 100-249 radnika: 22,9% Više od 250 radnika: 41,2%	Rad na sopstveni račun: 4,4% 2-9 radnika: 14,5% 10-49 radnika: 16,4% 50-99 radnika: 22,9% 100-249 radnika: 32% Više od 250 radnika: 47,2%	Rad na sopstveni račun: 3% 2-9 radnika: 25% 10-49 radnika: 29,3% 50-99 radnika: 26,8% 100-249 radnika: 43,6% Više od 250 radnika: 27,7%
Ugovor na neodređeno vreme: 25,5% Ugovor na određeno vreme: 3,4% Nezavisni radnik: 3,1% Bez ugovora: 0%	Ugovor na neodređeno vreme: 29,8% Kontrakt: 21,8% Samozaposleni: 10,3% Bez ugovora: 0%	Ugovor na neodređeno vreme: 31,5% Ugovor na određeno vreme: 22,9% Samozaposleni: 11,8% Bez ugovora: 10%
<649 RON: 11,4% 650-999 RON: 19,4% 1000-1399 RON: 21,9% 1400-1999 RON: 6,3%	<9999 RSD: 6% 10000-19999 RSD: 6,1% 20000-29999 RSD: 7,6% 30000-34999 RSD: 18,9% >35000: 22,7%	<499 GBP: 3,7% 500-999 GBP: 21% 1000-1399 GBP: 28,2% 1400-1999 GBP: 23,5% >2000: 24,2%

Izvor: Sopstvena izrada. Istraživanja u okviru projekta

„Future od workplace relations: opportunities and challenges for trade unions in Europe“, 2018.

Future of workplace relations:
Opportunities and challenges for
trade unions in Europe

SADRŽAJ

Uvod	1
Profil člana sindikata u Španiji, Litvaniji, Poljskoj, Rumuniji, Srbiji, Velikoj Britaniji	3
Mladi u sindikatima i o sindikatima	12
Očekivanja u okviru tradicionalnih delovanja sindikata	19
Aneks	30

The sole responsibility lies with the author. The European Commission is not responsible for any use that may be made of the information contained therein.

Future of workplace relations: Opportunities and challenges for trade unions in Europe

This copy is free

With financial support from the European Union